De zelfbindingsverklaring en de zelfbindingsmachtiging

Zelfbinding is bedoeld voor mensen met een psychische aandoening die weten dat ze goede en slechte perioden hebben. U kunt samen met een psychiater bindende afspraken maken over waar u wilt worden opgenomen en hoe u behandeld wilt worden als het slechter met u gaat. Deze afspraken legt u vast in een zelfbindingsverklaring. Gaat het dan slechter met u, dan behandelt men u volgens de verklaring. U kunt uw toestemming dan niet meer intrekken. De rechter kan uw zelfbindingsverklaring omzetten in een zelfbindings-machtiging. U kunt dan gedwongen worden opgenomen.

Deze brochure maakt deel uit van de serie *Rechten in de ggz*.
In deze serie zijn verschenen:

1. De gedwongen opname in het psychiatrisch ziekenhuis
2. Uw rechten in het psychiatrisch ziekenhuis
3. Klachten over het verblijf in het psychiatrisch ziekenhuis
4. Ontslag en verlof uit het psychiatrisch ziekenhuis
5. De voorwaardelijke machtiging in de ggz
6. Zelfbinding in de ggz

De serie *Rechten in de ggz* is een uitgave van de Stichting PVP.

Stichting PVP
vertrouwenspersonen in de zorg

Serie Rechten in de ggz

6

Zelfbinding

in de ggz

Stichting PVP
vertrouwenspersonen in de zorg

Zelfbinding

in de ggz

Rechten in de ggz

Stichting PVP
vertrouwenspersonen in de zorg

Inhoud

Inleiding	p. 3
Zelfbinding	4
Zelfbindingsverklaring	4
Zelfbindingsmachtiging	8
Zelfbindingsverklaring gericht op behandeling	10
Klachten over zelfbinding	11
Meer informatie	12
Adressen	13
Stroomschema zelfbinding	15

Inleiding

Deze brochure gaat over de zelfbindingsverklaring en de zelfbindingsmachtiging.

In een zelfbindingsverklaring maakt u met een psychiater afspraken over uw behandeling, voor later als het slechter met u gaat. De zelfbindingsverklaring is bindend. Dat betekent dat de psychiater uitvoert wat er in staat, ook als u daar op dat moment geen toestemming meer voor geeft. Er gelden veel voorschriften voor de zelfbindingsverklaring. Vaak is ook nog een zelfbindingsmachtiging van de rechter nodig. In deze machtiging legt de rechter vast dat u gedwongen opgenomen mag worden.

1. Zelfbinding

Wat is zelfbinding en voor wie is zelfbinding bedoeld?
U hebt een psychiatrische aandoening en bent hiervoor in behandeling. U hebt goede en minder goede periodes. In mindere periodes verzet u zich vaak tegen de behandeling.
Uit ervaring weet u dat u veel sneller zou opknappen als u zich in een mindere periode niet zou verzetten en u zich direct zou laten behandelen. In dat geval kunt u voor zelfbinding kiezen. Dat betekent dat u tijdens een goede periode, bindende afspraken maakt over uw behandeling in periodes dat het slechter met u gaat. Deze afspraken maakt u met uw psychiater en ze staan in een zelfbindingsverklaring. Tijdens een slechte periode kunt u dan volgens uw eigen verklaring behandeld worden. U kunt uw toestemming dan niet meer intrekken.

2. Zelfbindingsverklaring

Wat staat er in een zelfbindingsverklaring?
Er zijn twee soorten zelfbindingsverklaringen: een verklaring gericht op opneming, verblijf en behandeling en een verklaring gericht op behandeling in geval van onvrijwillige opneming.

Zelfbindingsverklaring gericht op opneming, verblijf en behandeling
In deze zelfbindingsverklaring staat bij welke omstandigheden u opgenomen wilt worden. U geeft aan in welk ziekenhuis u opgenomen en behandeld wilt worden en welke behandeling u wilt krijgen. U beschrijft ook hoe lang de behandeling maximaal duurt. Dit mag niet langer dan zes weken zijn.

> ***Voorbeeld:*** *U hebt een bipolaire stoornis, met heftige manische perioden. U weet dat voordat het echt slecht met u gaat, u nachten niet meer slaapt en erg prikkelbaar bent. U weet dat er veel problemen ontstaan als u dan niet wordt opgenomen en geen medicatie neemt. U gaat bijvoorbeeld veel te veel geld uitgeven, of er ontstaan ruzies met uw familie of uw omgeving. Om dit te voorkomen, kunt u met een psychiater een verklaring opstellen. In deze verklaring geeft u aan dat als bovenstaande omstandigheden (zoals nachten niet slapen enz.) zich voordoen, u voor vier weken opgenomen wilt worden en dat u dan gedurende deze opnameperiode medicijnen inneemt. Dat zou genoeg moeten zijn om uw toestand te stabiliseren*

Zelfbindingsverklaring gericht op behandeling in geval van onvrijwillige opneming

In deze zelfbindingsverklaring staat hoe u behandeld wilt worden als u gedwongen wordt opgenomen met een inbewaringstelling (ibs) of rechterlijke machtiging (rm). U kunt dan (onder dwang) behandeld worden, ook als u het er niet mee eens bent. Er hoeft niet te worden gewacht tot voldaan is aan de voorwaarden die de wet aan dwangbehandeling stelt. Bijvoorbeeld tot er sprake is van gevaar in het ziekenhuis. Ook bij deze zelfbindingsverklaring geeft u zelf aan hoe lang de behandeling mag duren. Dit is maximaal zes weken.

> ***Voorbeeld:*** *U maakt een psychose door en u bent hierdoor suïcidaal. U wordt opgenomen met een ibs. In uw zelfbindingsverklaring staat dat u in dit geval kortdurend gesepareerd wenst te worden om tot rust te komen. Daarom wordt u op de afdeling enkele uren gesepareerd zonder dat er sprake is van gevaar in het ziekenhuis.*

Over uw rechten bij gedwongen opnames leest u meer in de brochure **1** ***De gedwongen opname in het psychiatrisch ziekenhuis.***

Wanneer kan ik een zelfbindingsverklaring opstellen?

U kunt een zelfbindingsverklaring opstellen als u aan volgende drie voorwaarden voldoet:

- U hebt een psychiatrische aandoening.
- U bent wilsbekwaam op het ogenblik van het opstellen van de verklaring.
- U bent 16 jaar of ouder.

Wilsbekwaamheid

Bij zelfbinding is wilsbekwaamheid belangrijk. U bent wilsbekwaam als u de situatie kunt beoordelen, de informatie kunt begrijpen en de gevolgen van uw besluit kan overzien

Wie stelt de zelfbindingsverklaring op?
U stelt deze verklaring op samen met een psychiater van het ziekenhuis waar u behandeld wilt worden. Dit kan uw eigen behandelaar zijn. Als uw eigen psychiater niet aan een psychiatrisch ziekenhuis verbonden is, kan het ook een andere psychiater zijn.
Daarna wordt u onderzocht door een tweede psychiater. Hieronder staat welke psychiater dat mag doen en waar deze psychiater naar kijkt. Als uzelf en beide psychiaters de zelfbindingsverklaring ondertekend hebben, krijgt u het origineel mee.

De tweede psychiater
De tweede psychiater mag alleen een psychiater zijn waarbij u niet in behandeling bent. De tweede psychiater onderzoekt het volgende:

- *Bent u bij het opstellen van de verklaring wilsbekwaam?*
- *Kunt u door de in de zelfbindingsverklaring genoemde opneming en behandeling zo opknappen dat u weer wilsbekwaam wordt?*

De tweede psychiater beschrijft zijn bevindingen in een geneeskundige verklaring.

Wie komt te weten dat ik een zelfbindingsverklaring heb?
Uw behandelaar, de betrokken psychiater(s), de inspecteur en de door u aangewezen vertrouweling(en) krijgen een kopie van de zelfbindingsverklaring. Een vertrouweling is iemand die u zelf kiest en die u graag wilt betrekken bij de zelfbindingsverklaring en de uitvoering hiervan.

Hoe lang is een zelfbindingsverklaring geldig?
Een zelfbindingsverklaring is een jaar geldig. De verklaring kan telkens met een jaar verlengd worden. Dit gebeurt volgens dezelfde procedure als bij het opstellen van de verklaring.

Kan ik nog iets veranderen in de zelfbindingsverklaring?
Ja, dat kan. U kunt uw verklaring veranderen samen met de psychiater met wie u de verklaring opstelde. U wordt dan weer onderzocht door een tweede psychiater.

Ik wil van behandelaar veranderen, mag dat?
Wilt u in een slechte periode door een andere behandelaar behandeld worden, dan moet dat ook in de zelfbindingsverklaring veranderd worden. U kunt aan de psychiater met wie u de verklaring opstelde vragen dit te veranderen. Is hij het daarmee eens, dan kunt u van behandelaar veranderen. Is de psychiater het er niet mee eens, dan moet er weer een onderzoek komen door een tweede psychiater.

Hoe kom ik van de zelfbindingsverklaring af?
U kunt de psychiater met wie u de zelfbindingsverklaring opstelde vragen de verklaring in te trekken. Wil deze psychiater de verklaring niet intrekken, dan kunt u een tweede psychiater vragen om er naar te kijken.

De patiëntenvertrouwenspersoon
Als u denkt over een zelfbindingsverklaring maar ook als u al een zelfbindingsverklaring hebt, kunt u de hulp inroepen van de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp). De pvp kan informatie geven over zelfbinding en de gevolgen daarvan. Ook kan de pvp u helpen als u uw zelfbindingsverklaring wilt intrekken of veranderen. Patiëntenvertrouwenspersonen zijn niet in dienst van een psychiatrische instelling. Zij zijn onafhankelijk, werken op basis van vertrouwen en geheimhouding, en behartigen uw belangen zoals u die ziet. Patiëntenvertrouwenspersonen staan aan uw kant. Achter in deze brochure staat hoe u de pvp kunt bereiken.

3. Zelfbindingsmachtiging

U kunt niet zomaar opgenomen worden als u een zelfbindingsverklaring hebt. De rechter beslist hierover. Hij kan dan een 'zelfbindingsmachtiging' afgeven. U mag alleen gedwongen worden opgenomen als de rechter zo'n machtiging heeft afgegeven.

Wie vraagt een zelfbindingsmachtiging aan?
Uw behandelaar, de psychiater waarmee u de zelfbindingsverklaring opstelde of uw vertrouweling(en) kunnen, als het slechter met u gaat, een zelfbindingsmachtiging aanvragen. Dat verzoek moet worden gedaan bij de officier van justitie. Hiervoor wordt u onderzocht door een psychiater waarbij u niet in behandeling bent. Deze psychiater kijkt of de omstandigheden die in de zelfbindingsverklaring staan, zich voordoen. Hij stelt hiervoor weer een geneeskundige verklaring op. Deze geneeskundige verklaring wordt samen met de aanvraag voor een zelfbindingsmachtiging naar de officier van justitie gestuurd. De officier bepaalt dan of de rechter wordt ingeschakeld.

Krijg ik een advocaat?
Ja, u krijgt een advocaat toegewezen. De advocaat komt alles met u bespreken voor u gehoord wordt door de rechter. Hij is ook aanwezig wanneer de rechter u komt horen.

Wat doet de rechter?
De rechter roept u op voor een hoorzitting waar ook uw advocaat bij aanwezig is. Bent u niet in staat om naar de rechtbank te gaan, dan komt de rechter naar u toe. Ook dan is uw advocaat er bij. In de meeste gevallen zal de rechter ook de psychiater willen horen waarmee u de zelfbindingsverklaring opgesteld heeft of de psychiater die u onderzocht heeft. De rechter kijkt of de omstandigheden die in de zelfbindingsverklaring staan, zich voordoen. Tijdens de zitting noteert een griffier wat er gezegd wordt. De rechter beslist binnen vijf dagen na indiening van het verzoek.

Wat gebeurt er als ik een zelfbindingsmachtiging krijg?
Als de rechter de zelfbindingsmachtiging afgeeft, wordt u opgenomen en behandeld zoals in uw zelfbindingsverklaring staat.

Mocht er een (gevaars)situatie ontstaan waarbij een andere vorm van behandeling nodig is en u bent het hier niet mee eens, dan moet een inbewaringstelling (ibs) of rechterlijke machtiging (rm) aangevraagd worden.

Over uw rechten leest u meer in de brochure 2 ***Uw rechten in het psychiatrisch ziekenhuis***. Over een ibs of rm leest u meer in de brochure 3 ***De gedwongen opname in het psychiatrisch ziekenhuis***.

Wie komt te weten dat ik een zelfbindingsmachtiging heb?
U krijgt zelf een kopie van de zelfbindingsmachtiging. Ook gaan er kopieën naar de psychiater met wie u de zelfbindingsverklaring opstelde, uw behandelaar als dat een ander is dan die psychiater, uw advocaat en uw vertrouweling(en). Ook uw huisarts, de officier van justitie en de Inspectie voor de Gezondheidszorg krijgen een kopie.

Hoe lang is een zelfbindingsmachtiging geldig?
Een zelfbindingsmachtiging mag niet langer duren dan de opname- en behandelduur die in uw zelfbindingsverklaring staat. Dit is maximaal zes weken.

Als de geneesheer-directeur vindt dat u weer wilsbekwaam bent, dan kan hij u ontslag verlenen. Dit kan ook voordat de zelfbindingsmachtiging is afgelopen.

Een zelfbindingsmachtiging kan niet verlengd worden. Wel kunt u na afloop ervan vrijwillig opgenomen blijven. Bent u niet bereid langer te blijven, dan kan de opname alleen voortgezet worden in geval van gevaar. In dat geval moet er een ibs of rm komen.

Mag ik met verlof als ik een zelfbindingsmachtiging heb?
De geneesheer-directeur kan u verlof verlenen als hij het verantwoord vindt dat u buiten het ziekenhuis bent.

4. Zelfbindingsverklaring gericht op behandeling

De zelfbindingsverklaring gericht op behandeling kan pas uitgevoerd worden als u bent opgenomen met een ibs of rm. U wordt dan behandeld zoals in uw zelfbindingsverklaring staat. Dit gebeurt ook als u het er op dat moment niet mee eens bent.

Mocht er een (gevaars)situatie ontstaan waarbij een andere vorm van behandeling nodig is en u bent het hier niet mee eens, dan kan dit alleen onder de voorwaarden die de wet aan dwangbehandeling of middelen en maatregelen stelt. Hierover leest u meer in de brochure 2 ***Uw rechten in het psychiatrisch ziekenhuis***.

Hoe lang duurt de behandeling op basis van deze zelfbindingsverklaring?
In uw zelfbindingsverklaring staat hoe lang de behandeling (maximaal) duurt. Dit mag niet langer dan zes weken zijn. Na afloop van de zelfbindingsverklaring kunt u vrijwillig of gedwongen opgenomen blijven.

5. Klachten over zelfbinding

Als u in het psychiatrisch ziekenhuis bent, kunnen er dingen misgaan. Als u vindt dat u verkeerd of onzorgvuldig behandeld bent, kunt u een klacht indienen. Vaak helpt een gesprek met diegene die bij de klacht betrokken is om het probleem op te lossen. Maar u kunt ook naar de klachtencommissie gaan. De patiëntenvertrouwenspersoon (pvp) kan u hierbij helpen.

Als u gedwongen opgenomen bent, kan de behandelaar bepaalde beslissingen nemen die uw rechten verregaand beperken. Voor sommige beslissingen is er een speciale klachtenprocedure. Bijzonder aan deze procedure is dat de klachtencommissie snel een uitspraak doet en dat u de klacht aan de rechter kunt voorleggen als u geen gelijk krijgt.
Bent u opgenomen met een zelfbindingsmachtiging en krijgt u niet de behandeling die in de zelfbindingsverklaring staat, dan kunt u een beroep doen op deze speciale klachtenprocedure.
Hebt u klachten over het feit dat u tegen uw wil in behandeld wordt, dan kunt u daar alleen over klagen op basis van de gewone klachtenprocedure.

U kunt de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp) in elke fase van een klachtenprocedure om informatie en advies vragen. De patiëntenvertrouwenspersoon (pvp) kan u ook ondersteunen bij het indienen van klachten.
Over de klachtenprocedure, en wat te doen als u klachten hebt, leest u meer in de brochure 3 ***Klachten over het verblijf in het psychiatrisch ziekenhuis***.

Hoe vind ik een patiëntenvertrouwenspersoon?
Informatie over de patiëntenvertrouwenspersoon kunt u vragen aan uw behandelaar of vinden op de afdelingen binnen de instelling. Hier hangen posters met informatie over hoe u de pvp kunt bereiken. U kunt ook de receptie van de instelling bellen om u door te verbinden met de pvp.
U kunt ook bellen of mailen met de landelijke helpdesk van de Stichting PVP. Zij kunnen u verder helpen. Neem contact op met de Helpdesk PVP via T 0900 4448888 (10 ct/min), helpdesk@pvp.nl of kijk op www.pvp.nl

6. Meer informatie

Hebt u na het lezen van deze brochure nog vragen over de zelfbindingsverklaring of de zelfbindingsmachtiging, dan kunt u uw behandelaar om informatie vragen. Ook de patiëntenvertrouwenspersoon kan u informatie en advies geven.

Brochures
In onze brochures leest u meer over uw rechten in de ggz:

1 ***De gedwongen opname in het psychiatrisch ziekenhuis***

2 ***Uw rechten in het psychiatrisch ziekenhuis***

3 ***Klachten over het verblijf in het psychiatrisch ziekenhuis***

4 ***Ontslag en verlof uit het psychiatrisch ziekenhuis***

5 ***De voorwaardelijke machtiging in de ggz***

6 ***Zelfbinding in de ggz***

7. Belangrijke adressen en telefoonnummers

Stichting PVP
vertrouwenspersonen in de zorg
F.C. Dondersstraat 9
3572 JA Utrecht
www.pvp.nl

Helpdesk Stichting PVP
T 0900 4448888 (10 ct/min)
helpdesk@pvp.nl

Inspectie voor de
Gezondheidszorg
Postbus 16119
2500 BC Den Haag
www.igz.nl

IGZ Loket
T 088 1205000 (lokaal tarief)
loket@igz.nl

Cliëntenbond
Postbus 645
3500 AP Utrecht
T 030 2521822
postbus@clientenbond.nl
www.clientenbond.nl

LOC-LPR
Postbus 700
3500 AS Utrecht
T 030 2314779
info@lpr.nl
www.lpr.nl

Stichting Pandora
2e Constantijn Huygensstraat 77
1054 CS Amsterdam
T 020 6851171
info@stichtingpandora.nl
www.stichtingpandora.nl

Postbus 51
informatieloket van de overheid
www.postbus51.nl

Postbus 51 Infolijn
T 0800 8051 (gratis)

Tuchtcollege voor
de gezondheidszorg
www.tuchtcollege-gezondheidszorg.nl

Stroomschema zelfbinding

Opstellen zelfbindingsverklaring

Eisen aan cliënt
- Psychiatrische aandoening
- Wilsbekwaam
- 16 jaar of ouder

Eisen aan psychiater
- Verbonden aan ziekenhuis waar opname plaatsvindt

Tweede psychiater
- Cliënt is er niet bij in behandeling

Onderzoekt:
- is cliënt wilsbekwaam;
- zijn afspraken in verklaring adequaat

Zelfbindingsverklaring tot opname, verblijf en behandeling (1 jaar geldig)

Beschrijving van:
- Omstandigheden die leiden tot opname
- Welk ziekenhuis
- Welke behandeling
- Duur behandeling (max. 6 weken)

Zelfbindingsverklaring tot alleen behandeling (1 jaar geldig)

Beschrijving van:
- Opname met ibs/rm
- Welke behandeling
- Duur behandeling (max. 6 weken)

Uitvoering zelfbindingsverklaring

Aanvraag zelfbindingsmachtiging

Door:
- Behandelaar
- Psychiater waarmee verklaring is opgesteld
- Vertrouweling van cliënt

Via officier van justitie

Nodig:
- Geneeskundige verklaring van onafhankelijk psychiater

Opname met ibs/rm?

Dan:
- Behandeling volgens zelfbindingsverklaring, ook tegen wil cliënt
- Maximaal 6 weken

Behandeling door rechter
- Hoorzitting
- Ondersteuning van advocaat
- Onderzoekt of omstandigheden die in verklaring staan zich voordoen
- Beslissing binnen 5 dagen

Afgifte zelfbindingsmachtiging
- Opname en behandeling volgens zelfbindingsverklaring, ook tegen wil cliënt
- Maximaal 6 weken geldig

Colofon
© 2008, Stichting PVP
Foto: M.W. Georgios
ISBN: 978-90-803157-5-4

Uitgave
Stichting PVP, vertrouwenspersonen in de zorg
F.C. Dondersstraat 9
3572 JA Utrecht
T 0900 4448888 (10 ct/min)
secretariaat@pvp.nl
www.pvp.nl

Bestellen
TGO Ontwerp reklame drukwerk
F 0413 262223
pvp@tgo-uden.nl